

การใช้สื่อการสอนของครูสังคัมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 4

นางรอยเดือน สุภาพ

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชามัธยมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2529

ISBN 974-566-342-5

013358

i 17082250

UTILIZATION OF INSTRUCTIONAL MEDIA OF SOCIAL STUDIES TEACHERS

AT SECONDARY EDUCATION LEVEL IN EDUCATIONAL REGION FOUR

Mrs. Roydaun Supap

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Education

Department of Secondary Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1986

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : การใช้สื่อการสอนของครูสังคัมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 4

โดย นางรอยเดือน สุภาพ

ภาควิชา มัธยมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สรชัย พิศาลบุตร)

รักษาการในตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนรักษาการในตำแหน่งคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลาวัณย์ วิทยาอุทติกุล)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พร้อมพรรณ อุดมสิน)

.....กรรมการ

(อาจารย์เอมจันทร์ สุวินทวงศ์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การใช้สื่อการสอนของครูสังคัมศึกษาระดับมัธยมศึกษาใน เขตการศึกษา 4

ชื่อนิสิิต นางรอยเดือน สุภาพ

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์

ภาควิชา มัธยมศึกษา

ปีการศึกษา 2528

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพการใช้สื่อการสอน ปัญหาการใช้สื่อการสอน และความต้องการการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาการใช้สื่อการสอนของครูสังคัมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษา 4

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสังคัมศึกษาทั้งหมดในโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงเรียนในเขตการศึกษา 4 จำนวน 52 โรงเรียน เป็นครูจำนวน 314 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วยคำถามแบบตรวจคำตอบ แบบมาตราส่วนประเมินค่า และแบบปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิม เลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพการใช้สื่อการสอนของครูสังคัมศึกษา จำแนกประเภทวัสดุ เครื่องมือ และกิจกรรมการเรียนที่ใช้สื่อการสอนประกอบ ปრაกฏดังนี้ ครูสังคัมศึกษาส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อการสอน เพื่อช่วยขยายความเข้าใจในบทเรียน ก่อนใช้มีการวางแผนล่วงหน้า เพื่อเลือกให้ตรงกับเนื้อหาในบทเรียน และภายหลังการใช้สื่อการสอนครูทำการทดสอบความเข้าใจของนักเรียน ผลของการใช้สื่อการสอน ครูสังเกตเห็นว่านักเรียนมีปฏิกิริยากระตือรือร้นในการเรียนดียิ่งขึ้น สื่อการสอนที่ครูใช้ส่วนใหญ่โรงเรียนจัดหาให้

2. แหล่งที่มาของสื่อการสอนสังคมศึกษาประเภทต่าง ๆ ที่ครูสังคมศึกษาใช้ มีดังนี้

2.1 สื่อการสอนที่ไม่มีในโรงเรียน ประเภทวัสดุ คือ พิพิธภัณฑสถานโรงเรียน ประเภทเครื่องมือ คือ เครื่องเล่นแผ่นเสียง ประเภทกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้สื่อการสอน ประกอบ คือ การใช้กะบะทราย

2.2 สื่อการสอนที่มีในโรงเรียนประเภทวัสดุ คือ กระดานดำ ซอเล็ก ประเภทเครื่องมือ คือ เครื่องอัดสำเนา ประเภทกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้สื่อการสอนประกอบ คือ การสาธิต

2.3 สื่อการสอนที่ครูผลิตเองประเภทวัสดุ คือ บัตรคำ แถบประโยค ประเภทกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้สื่อการสอนประกอบ คือ ศูนย์การเรียนรู้

2.4 สื่อการสอนที่ครูจัดหาเองประเภทวัสดุ คือ สื่อการสอนประเภทของจริง ประเภทเครื่องมือ คือ เครื่องบันทึกเสียงแบบตลับ ประเภทกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้สื่อการสอนประกอบ คือ การเล่นเกม

3. ลักษณะการใช้สื่อการสอนประเภทวัสดุ เครื่องมือ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้สื่อการสอนประกอบของครูสังคมศึกษา มีดังนี้

3.1 ใช้ทุกบทเรียนประเภทวัสดุ คือ หนังสือเรียน ประเภทเครื่องมือ คือ เครื่องรับวิทยุ ประเภทกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้สื่อการสอนประกอบ คือ บทเรียนสำเร็จรูป

3.2 ใช้บางบทเรียนประเภทวัสดุ คือ แผนที่ ประเภทเครื่องมือ คือ เครื่องฉายสไลด์ ประเภทกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้สื่อการสอนประกอบ คือ นิทรรศการ

3.3 ไม่ใช้เลยประเภทวัสดุ คือ เทปโทรทัศน์ ประเภทเครื่องมือ คือ เครื่องปรุ กระดาษไข ประเภทกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้สื่อการสอนประกอบ คือ การแสดงหุ่น

4. ปัญหาในการใช้สื่อการสอนของครูสังคมศึกษาทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย ปัญหาที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่

4.1 ครูไม่สามารถจัดหาหรือทำสื่อการสอนตามที่เสนอแนะไว้ในคู่มือครูได้

4.2 ครูไม่สามารถหาสื่อการสอนให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะสอน

4.3 ครูขาดความรู้และประสบการณ์ในการตัดแปลงวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ประกอบการสอน

4.4 โรงเรียนมีสื่อการสอนจำนวนจำกัดไม่เพียงพอกับความต้องการของครู

4.5 ไม่มีสื่อการสอนที่ต้องการใช้อยู่ในโรงเรียน

4.6 โรงเรียนขาดเจ้าหน้าที่ที่จะให้คำแนะนำ และปรึกษาหารือ เกี่ยวกับการเลือกและการใช้สื่อการสอนบางชนิด

4.7 โรงเรียนขาดเจ้าหน้าที่ให้บริการเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนแก่ครู

5. ความต้องการความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาการใช้สื่อการสอนของครูสังคมศึกษา คือ

ครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ต้องการให้ผู้บริหารสนับสนุนครูให้เห็นคุณค่าของการใช้สื่อการสอน มากที่สุด และครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต้องการให้โรงเรียนจัดอบรมครู เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนมากที่สุด

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title Utilization of Instructional Media of Social Studies
Teachers at Secondary Education Level in Educational
Region Four

Name Mrs. Roydaun Supap

Thesis Advisor Assistant Professor Pibulsri Wasanasomsithi

Department Secondary Education

Academic 1985

ABSTRACT

Purpose:

The purpose of this research was to study the utilization of instructional media, the problems of utilization and needs for assistance in solving the problems concerned of social studies teachers at the lower and upper secondary education level in educational region four.

Procedures:

The population of this research was all 314 social studies teachers in all 52 secondary schools in Educational Region Four.

A set of questionnaires consisted of check list, rating-scale and open-ended questions was constructed by the researcher. The obtained data were analyzed by means of percentage, arithmetic mean, standard deviation, and then presented in tables with description.

Research Findings:

1. The utilization of instructional media of social studies teachers which were classified into material, equipment and

instructional activity combined with instructional media were as follows; most social studies teacher utilized instructional media for the purpose of extending the students understanding in the lessons. Planning for utilization of instructional media was made in advance to make it appropriate to the subject content. The evaluation was made after utilizing such instructional media through the test of students' understanding. The teachers also observed that the students were more enthusiastic in learning.

2. The sources of such three categories of instructional media which social studies teachers utilized most were as follows:

2.1 The instructional material non-available in school was school museum, the equipment non available in school was record-player and the instructional activity combined with instructional media non-available in school was sand-table.

2.2 The instructional material available in school was chalk-board, the equipment was sheet duplicators and the instructional combined with instructional media was demonstration.

2.3 The instructional material made by teachers were flash-cards and the instructional activity combined with the media was learning-center.

2.4 The instructional material provided by the teachers themselves was real specimen, the equipment was tape-cassette and the instructional activity combined with instructional media was game activity.

3. The teachers ways of utilization of the instructional material, the equipment and the instructional activity combined with instructional media were as follows:

3.1 The instructional material used in every lesson was textbook, the equipment was radio, and the instructional activity combined with instructional media was programmed-learning lesson.

3.2 The instructional material used in some lesson was map, the equipment was slide-projector, and the instructional activity combined with instructional media was exhibition.

3.3 The instructional material never used at all was vidio-tape recorder, the equipment was stencil projector, and the instructional activity combined with instructional media was puppetry.

4. The prominent problems in utilizing instructional media of social studies teachers were as follows:

4.1 The teachers could not provide or produce the instructional media as recommended in the teachers handbook.

4.2 The teachers could not provided the instructional media appropriate to learning objectives.

4.3 The teacher lacked knowledge and experience to adapt local materials to be utilized as instructional media..

4.4 The school had limit amount of instructional media available for the the teachers.

4.5 The needed instructional media was unavailable in school.

4.6 The school lacked audio-visual personnel give advice on the selection and utilization of instructional media.

4.7 The school lacked audio-visual personnel to give service to the teacher on utilization of instructional media.

5. The social studies teachers' needs for assistance in solving the problem in utilization of instructional media were as follows:

The social studies teachers in lower secondary schools needed encouragement from the school administrator to convince the teachers about the value of utilization of instructional media most, and social studies teachers in upper secondary schools needed the school provide in-service training on the utilization of instructional media most.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์ อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ซึ่งได้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนช่วยพิจารณา แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้การวิจัยครั้งนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ช่วยศาสตราจารย์พร้อมพรรณ อุดมสิน ผู้ให้คำแนะนำตรวจแก้ไข เกี่ยวกับการวิเคราะห์และเสนอข้อมูลทางสถิติ อาจารย์เอมจันทร์ สุวิทวงศ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของ อาจารย์ทุกท่าน และขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเชาว์ เนตรประเสริฐ อาจารย์ธนาลัย สุขพัฒน์ธี อาจารย์วิสุทธิ จันทิรา และอาจารย์ดวงกมล ลินเพ็ง ที่ได้กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไข เสนอแนะในการทำแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าหมวดสังคมศึกษาและอาจารย์สังคมศึกษา ในเขตการศึกษา 4 ทุกท่าน ที่ได้สละเวลาให้ความช่วยเหลือและร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เป็นอย่างดี ขอขอบคุณคุณทัศนีย์ ศรีสีตรา และเพื่อน ๆ ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือและให้ กำลังใจในการวิจัย

ผู้วิจัยระลึกเสมอถึงพระคุณของคุณพ่อ - คุณแม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณกิตติคุณ สุภาพ ผู้ซึ่ง เป็นกำลังใจให้ทุนอุดหนุน และช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดมากที่สุด จึงทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จ ลุล่วงลงด้วยดี

รอยเดือน สุภาพ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ช
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ท

บทที่

1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2. วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง.....	9
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	52
การศึกษาค้นคว้า.....	52
เครื่องมือในการวิจัย.....	52
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	55
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
5. สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	94

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม.....	110
ภาคผนวก.....	117
ประวัติการศึกษา.....	140

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. แสดงจำนวนและร้อยละของครูสังกัดศึกษา เขตการศึกษา 4 จำแนกตามสถานภาพ .	58
2. แสดงการใช้สื่อการสอนของครูสังกัดศึกษาจำแนกตามสภาพต่าง ๆ.....	61
3. จำนวนและร้อยละของแหล่งที่มาของสื่อการสอนสังกัดศึกษาประเภทวัสดุ.....	66
4. จำนวนและร้อยละของแหล่งที่มาของสื่อการสอนสังกัดศึกษาประเภทเครื่องมือ....	68
5. จำนวนและร้อยละของแหล่งที่มาของสื่อการสอนสังกัดศึกษาประเภทกิจกรรม การเรียนรู้ที่ใช้สื่อการสอนประกอบ.....	70
6. จำนวนและร้อยละในการใช้สื่อการสอนของครูสังกัดศึกษาประเภทวัสดุในบทเรียน.	72
7. จำนวนและร้อยละในการใช้สื่อการสอนของครูสังกัดศึกษาประเภทเครื่องมือใน บทเรียน.....	74
8. จำนวนและร้อยละในการใช้สื่อการสอนของครูสังกัดศึกษาประเภทกิจกรรม การเรียนรู้ที่ใช้สื่อการสอนประกอบในบทเรียน.....	76
9. แสดงค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของปัญหา เกี่ยวกับการจัดเตรียมและการจัดหาสื่อการสอนของครูสังกัดศึกษาที่สอนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นและครูสังกัดศึกษาที่สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	78
10. แสดงค่ามัชฌิม เลขคณิต (\bar{X}) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของปัญหา เกี่ยวกับคุณภาพและปริมาณของสื่อการสอนของครูสังกัดศึกษาที่สอนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นและครูสังกัดศึกษาที่สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	80
11. แสดงค่ามัชฌิม เลขคณิต (\bar{X}) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของปัญหา เกี่ยวกับการ เลือกและการใช้สื่อการสอนของครูสังกัดศึกษาที่สอนระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นและครูสังกัดศึกษาที่สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	82
12. แสดงค่ามัชฌิม เลขคณิต (\bar{X}) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของปัญหา เกี่ยวกับการบริการสื่อการสอนของครูสังกัดศึกษาที่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและ ครูสังกัดศึกษาที่สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	85
13. แสดงค่ามัชฌิม เลขคณิต (\bar{X}) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความ ต้องการการช่วย เหลือในการแก้ปัญหาการใช้สื่อการสอนของครูสังกัดศึกษาที่สอน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและครูสังกัดศึกษาที่สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย....	87